

10 Maddede
İSTANBUL
SÖZLEŞMESİ
NEDEN İPTAL
EDİLMELİDİR?

AİLE AKADEMİSİ DERNEĞİ

www.aileakademisi.org

Temmuz 2019-Bursa

1.İstanbul Sözleşmesi'nin Merkezinde Toplumsal Cinsiyet Kavramı Vardır

Toplumsal cinsiyet, kadınlık ve erkekliğin sosyal olarak inşa edildiği fikrine dayanmaktadır. Cinsiyetin sosyal bir yapı olarak kavramsallaşması bilimsel zeminden ziyade, politik argümanlara dayanmaktadır. Bu nedenle günümüzde tüm dünyada toplumsal cinsiyetin ideolojik olduğuna dair tartışmalar yürütülmektedir.[1] Ayrıca kadın ve erkeğin doğuştan getirdiği biyolojik cinsiyeti ile toplumsallaşma sürecinde elde ettiği varsayılan toplumsal cinsiyet arasındaki ayrımlar literatürde net değildir. Hangi duygu, düşünce, davranışların kadın ve erkek biyolojisiyle, hangilerinin sosyal inşa sürecinde elde edildiği tartışmalıdır.[2] Hatta biyolojik cinsiyetin de toplumsal bir kurgu olduğunu iddia eden önemli teorisyenler bulunmaktadır.[3]

İstanbul Sözleşmesi oldukça tartışmalı olan bu toplumsal cinsiyet kavramına dayalı olarak oluşturulan bir metindir. Resmi Gazetede yayınlanan 34 sayfalık Türkçe metinde 24, İngilizce metinde 25 yerde toplumsal cinsiyet kelimesi geçmektedir[4]. Sözleşmede toplumsal cinsiyetin tanımı şu şekildedir (Madde 3: Tanımlar, c bendi): “Kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına gelir”. Bu tanım olabildiğince genel, olumlu veya olumsuz etkileri olan rol ayrımı yapmayan, nitelikten ne kastettiği açık olmayan bir içeriğe sahiptir. Tüm sözleşme kadına yönelik şiddeti bu ucu açık tanıma dayandırarak önlemeyi tavsiye etmektedir. İstanbul Sözleşmesi toplumsal cinsiyet tanımını yapan ilk uluslararası anlaşma olması bakımından da önemlidir. Toplumsal cinsiyet merkezli inşa edilen İstanbul Sözleşmesi, toplumsal tabanı dikkate alan eleştirilere duyarsız, tek taraflı bir metin görünümündedir. Metin bu haliyle bir toplumu ayakta tutan kültürel değerlerin belirlediği toplumsal rol beklentisini değersizleştiren, küçük bir grubun değerden arınık rol beklentisini temel değer haline getiren yeni bir emperyalizm türüdür.

Sözleşmede feminist ideolojinin dili ön plandadır. Sözleşmenin “Kadınlara yönelik şiddetin, **erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurmasına** ve kadınlara yönelik ayrımcılığa neden olan ve kadınların tam ilerlemesini engelleyen ve kadınlar ile erkekler arasındaki **tarihsel eşitlikçi olmayan güç ilişkisinin** tezahürü olduğunun bilincinde olarak” hazırlandığı ifade edilmiştir (Giriş Bölümü).[5]

[1] Bkz. Kováts, E. ve Poim, M. (Ed.) (2015). Gender as Symbolic Glue: The Position And Role Of Conservative And Far Right Parties in The Anti-Gender Mobilizations in Europe. Budapest: Foundation for European Progressive Studies and Friedrich-Ebert-Stiftung.

(https://www.genderportal.eu/sites/default/files/resource_pool/gender%20as%20symbolic%20glue.pdf)

Kuhar, R. ve Zobec, A. (2017). The anti-gender movement in Europe and the educational process in public schools. CEPS Journal 7(2), 29-46 (<https://ojs.cepsj.si/index.php/cepsj/article/view/168/90>)

Heinrich Böll Foundation (Ed.) (2015). Anti-Gender movements on the rise? Strategising for gender equality in Central and Eastern Europe. Berlin: Heinrich Böll Foundation. (<https://www.boell.de/sites/default/files/2015-04-anti-gender-movements-on-the-rise.pdf>)

[2] Bkz. Gültekin, M. (2014). Bilimsel Araştırmalarda Kadın-Erkek Farklılıkları. Bursa: Aile Akademisi yay. (<http://aileakademisi.org/arastirma/bilimsel-arastirmalarda-kadin-erkek-farkliliklari>)

[3] Bkz. Butler, J. (2014). Cinsiyet Belası. B. Ertür (Çev.). İstanbul: Metis.

[4] Türkçe Metin: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-1.pdf>
İngilizce Metin: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308M1-2.pdf>

[5] “10 Maddede Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Nedir?” adlı doküman için bkz.:
<http://aileakademisi.org/arastirma/10-maddede-toplumsal-cinsiyet-esitligi-nedir>

2. Toplumsal Cinsiyet Savunucularının Dine ve Geleneğe Bakışı Yanlıdır

İstanbul Sözleşmesi'nin perspektifini oluşturan toplumsal cinsiyete dair metinlerde din bir ayrımcılık kaynağı olarak sunulmaktadır. Onlara göre din, ataerkil iktidara meşruiyet sağlamakta, kadına ikincil bir rol vermektedir. Geleneksel değerler, örf, kültür de çoğunlukla bu bakış açısıyla hedef tahtasına oturtulmaktadır.[6]

Genel yükümlükler bölümü, Madde 12/1'de “...veya kadınlar ve erkekler için alışlagelmiş rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan ön yarguları, örf ve adetleri, gelenekleri ve her türlü farklı uygulamaları **ortadan kaldırmak**[7] amacıyla **kadınlar ve erkeklere ilişkin sosyal ve kültürel davranış modellerinin değişimini sağlamak için gerekli tedbirleri alır.**” denmektedir. Burada **yerleşik tüm uygulamaların** ortadan kaldırılmasından bahsedilirken, yerine konması hedeflenen yeni davranış kalıplarının nereden besleneceği muallakta bırakılmıştır. Kadın ve erkeğe ilişkin tanımlanacak olan yeni rollerle, başka bir toplumsal inşa süreci oluşturulmak istenmektedir.

Sözleşmede genel yükümlülükler bölümü, Madde 12/5'te “Taraflar **kültür, örf ve adet, gelenek, din veya sözde “namus”un** işbu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemini için mazeret oluşturmamasını sağlar” denmektedir. Burada şiddetin yukarıda vurgulanan geniş içeriğinin göze alınması önemlidir. Bir aile üyesinin, diğer bir aile üyesine dini veya kültürel değerler üzerinden herhangi bir müdahalesi, uyarısı durumun şiddet olarak kodlanması için yeterli olabilecektir.

Ayrıca bu madde ve 42. maddede namus ifadesi “sözde” vurgusuyla verilmekte, bu şekilde hem kadın, hem de erkek için bağlayıcılığı bulunan namus kavramı tahfif edilmektedir. Özellikle Batı'da "Müslüman ve terörist" kavramlarının sürekli birlikte kullanılması gibi "din ve namus" "şiddetle" ilişkilendirilerek kullanılmakta, sanki namus, din, gelenek kavramları şiddetin kaynağıymış gibi sunulmaya çalışılmaktadır.

[6] Bkz. Prof. Dr. Fatmagül Berktaş, Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın, İstanbul: Metis Yayınları.

[7] Metnin orijinalinde "eradicating" kelimesi geçmektedir. Bu kelime "yok etmek", "kökünü kurutmak", "kökünden söküp atmak" gibi anlamlara gelmektedir.

3.İstanbul Sözleşmesinde Ele Alınan Şiddetin İçeriği Belirsizdir

Sözleşmedeki yaptırımların üzerinde bina edildiği şiddet kavramının içeriği oldukça belirsiz ve bu nedenle geniştir. Madde 3, Tanımlar, a bendinde “*kadına karşı şiddet, bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olarak anlaşılmaktadır ve ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara **fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir.***” denmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ifadesi daha çok kadının fiziksel şiddetten veya cinsel saldırılardan korunması düşüncesini akla getirmektedir. Oysa bu tanımın içeriğinde belirtilen **ıstırap verebilecek olan** ifadesinin neyi içerdiği belirsizdir. Aynı şekilde psikolojik şiddetten ne anlaşılacağı muğlaktır. Zarar veya acı verilmesi son derece öznel algılanabilecek ifadelerdir.[8] Sözleşme boyunca geçen tüm şiddet ifadeleri bu genel söylemi referans almaktadır. Bu ifadeler istismara oldukça açık, şiddeti uygulayan veya mağdur olanın öznel değerlendirmelerine imkân tanıyacak ölçüdedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nda duygusal şiddet/istismar kapsamında “kadınları kontrol etmeye yönelik davranışlar” da tanımlanarak **bir kişinin eşinin kıyafetlerine "karışması" ya da facebook ve twitter hesabına "karışması"** şiddet olarak yer almıştır.[9] Bunlar şiddetin araçsallaştırılarak, aile ilişkilerinin ve aile temelli toplumsal yapının değiştirilmeye çalışıldığını göstermektedir. Aile kurumundaki karşılıklı sorumluluklar yok sayılmakta, eşler sadece bireysellikleriyle ele alınmaktadır. Ayrıca sözleşme 18 yaşın altındaki kız çocuklarını da kadın olarak tanımlamaktadır (Madde 3, Tanımlar, f bendi). Bu tanımlamayla neyin amaçlandığı ne sözleşme metninde, ne de açıklayıcı metinde ifade edilmemiştir.

[8] Gültekin, M., Şahin, M. (2015). Türkiye’de ve Dünyada Kadına Şiddet. İstanbul: SEKAM yay. (http://aileakademisi.org/sites/default/files/turkiyede_ve_dunyada_kadina_siddet_0.pdf)

[9] Araştırma raporu için bkz. <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf> (Sayfa 94-95)

4. Ayrımcılık Yapılmaması Adına Cinsel Yönelim ve Cinsel Kimlik Kavramları Legalleştirilmektedir

Toplumsal cinsiyet kavramı pek çok farklı bağlamda, daha geniş içeriklerde kullanılabilir. Toplumsal cinsiyet ile ilgili metinlerde cinsel kimlik ve cinsel yönelim de ele alınan ve savunulan olgulardır. Bu durum İstanbul Sözleşmesi'nde de görülmektedir. Sözleşmenin **Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Götmemeye** (Madde 4), 3. bendinde “Özellikle mağdurların haklarını korumaya yönelik önlemler olmak üzere, işbu Sözleşme hükümlerinin **cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka görüşe sahip olma, ulusal veya sosyal menşee, bir ulusal azınlıkla bağ, mülkiyet, doğum, cinsel yönelim, cinsel kimlik**[10], yaş, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen ya da mülteci olma durumu veya başka statüler temelinde herhangi bir ayrımcılık olmaksızın Taraflarca uygulanması güvence altına alınmıştır.” denmektedir. Sözleşme hükümlerinde cinsel yönelim ve cinsel kimliğe yönelik ayrımcılık yapılmaması adına, bu olgular legallik elde etmiştir. LGBTİ örgütleri bu sözleşmeye dayanarak, siyasi iktidarın LGBTİ haklarına dair ifadelerin ve statülerin anayasallaştırılması ve yasallaştırılması konusunda hukuki yükümlülüğü olduğunu ifade etmektedir.[11]

Sözleşmede ifade edilen cinsel yönelim ve cinsel kimlik ifadeleri, Avrupa Konseyi'nce hazırlanan Sözleşme'nin açıklayıcı metni olan "The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention): Questions and answers" da tanımlanmıştır.[12] Buna göre sözleşmede geçen cinsel yönelim ve cinsel kimlik ifadeleriyle lezbiyen, biseksüel, gay ve trans bireylerin şiddetten korunmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Yine bu metinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere gönderdiği, "**Cinsel Yönelim veya Toplumsal Cinsiyet Kimliğine Dayalı Ayrımcılıkla Mücadeleye İlişkin Tedbirlerle İlgili CM/Rec(2010)5 sayılı Tavsiye Kararı**"na atıf yapılmıştır. Bu tavsiye kararında LGBTİ olarak ifade edilen bireylere yönelik pek çok güvence sağlanmıştır. Bunlardan bazıları örgütlenme özgürlüğü, fon kaynaklarına ulaşım da ayrımcılık yapılmaması, barışçıl toplanma özgürlüğünün etkili biçimde kullanılması için uygun tedbirlerinin alınması, kamu ahlakı/kamu düzeni gibi gerekçelerin suiistimalinin engellenmesi, okul müfredatına ve eğitim malzemelerine cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliğiyle ilgili bilgilerin dâhil edilerek, öğrencilerin kendi cinsel yönelimleri ve toplumsal cinsiyet kimliklerine uygun biçimde yaşamalarının mümkün kılınmasıdır. Bunlarla birlikte tavsiye kararında toplumsal cinsiyet "yeniden belirlenen" (gender reassignment) ifadesiyle de ele alınarak, translık durumuna ilişkin hakları açıklamaktadır (Bkz. Madde 20, 21, 22, 35).[13]

[10] Bu kavram orijinal metinde "gender identity" olarak kullanılmaktadır.

[11] KAOS GL Dergisi, Kasım-Aralık 2013, sayı 133: <https://kaosgl.org/sayfa.php?id=15401>

[12] The Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention): Questions and answers: <https://rm.coe.int/prems-122418-gbr-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/16808f0b80?fbclid=IwAR1tFeuNGd8QVYqvww9iTtHeXq1QqGVYkPae34Wd-tixJx5hCZ7FhSmSVaw>

[13] CM/Rec(2010)5 sayılı Tavsiye Kararı: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cf424&fbclid=IwAR2igRHWA3VESLDeZhtVYZhTtwIRt2Rm90zLr7CdQdbE0R2FjemzjUrSpmo

5.İstanbul Sözleşmesi, Şiddetin Önemli Bileşenlerini Görmezden Gelmektedir

Sözleşme kadına yönelik şiddeti sadece toplumsal cinsiyet perspektifi üzerinden açıklamaktadır. Sözleşmenin Giriş bölümünde de “Kadına karşı şiddetin yapısal özelliği toplumsal cinsiyete dayanmaktadır” denmektedir. “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi” ismindeki bu belgede şiddeti önlemeye ilişkin tüm önlemler toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yöneliktir. Literatürde kadına yönelik şiddete ilişkin tanımlanan risk faktörlerinin hiç birine yer verilmemiştir. Çocuklukta kötü muameleye maruz kalma, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, psikiyatrik bozukluklar, kumar gibi şiddeti önemli oranda artırdığı bilimsel olarak tespit edilen risk faktörlerine değinilmemiştir. DSÖ’ye göre şiddeti uygulayan için 25, kurbanlar için 27 risk faktörü tanımlanmıştır.[14] Alkol kötüye kullanımı veya bağımlılığında hiç tanı almayanlara oranla saldırganlık yaygınlığının 12 kat; madde bağımlılığında ise 16 kat daha fazla olduğu; erkeğin kadına fiziksel şiddet uygulamasının alkol alındığı günlerde 8 kat daha fazla olduğu vb. alkol-şiddet ilişkisine dair pek çok bulgu mevcuttur.[15] Yapılan pek çok çalışmada aile içi şiddeti artıran olaylar arasında ekonomik yetersizlik ilk üç sırada yer almaktadır.[16]

Şiddeti ele alan araştırmalar değerlendirildiğinde şiddetin sadece “erkek” ve “kadına” yüklenen sosyal roller, ataerkil yapı argümanları üzerinden açıklanamayacağı açıktır. Şiddeti sadece toplumsal cinsiyet eşitsizliğine indirgeyen bu yaklaşımın, şiddeti önlemeye ilişkin gerçek bir kaygısının olup olmadığı oldukça şüphelidir.

[14] DSÖ (2010). Preventing intimate partner and sexual violence against women Taking action and generating evidence.Geneva.

(https://www.who.int/violence_injury_prevention/publications/violence/9789241564007_eng.pdf).

[15] Dilbaz, N. (1999). Şiddet riskinin değerlendirilmesi ve saldırgan hastaya yaklaşım. Klinik Psikiyatri, 2, 179-188.

(https://www.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_2_3_179_188.pdf); Fals-Stewart, W. (2003). The occurrence of partner physical aggression on days of alcohol consumption: A longitudinal dairy study. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 71(1), 41-52.

[16] Korkut-Owen, F. & Owen, W. D. (2008). Kadına yönelik aile içi şiddet, TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

6.Sözleşme, Uygulandığı Yıllar Boyunca Şiddeti Önleyememiştir

Toplumsal cinsiyet eşitliğini şiddetin önlenmesi için tek reçete olarak sunan bu Sözleşme, toplumsal cinsiyet eşitliği indeksinde üst sıralarda olan ülkelerde, kadına yönelik şiddet, cinayet ve tecavüz oranlarının niçin yüksek düzeylerde olduğunu açıklayamamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinde model ülke olan İskandinav ülkelerinde şiddet ve tecavüz oranları ürkütücü seviyelerdedir.[17] Uluslararası Af Örgütü'nün raporuna göre Finlandiya'da her yıl 50.000 kadın tecavüz ve cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Danimarka'da 2017 yılında 24.000 kadın tecavüze uğramış veya tecavüz girişiminde bulunulmuştur. [18] Konu ile ilgili Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Kumi Naidoo, cinsiyet eşitliği açısından ilk sıralarda yer alan İskandinav ülkelerinin şok edici derecede yüksek tecavüz oranlarına sahip olmasının bir çelişki olduğunu ifade etmiştir.[19]

Benzer şekilde toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı politikaların uygulanmaya başlamasından sonraki süreçte de, ülkemizde istatistikler şiddetin azalmadığını göstermektedir. Adalet Bakanlığı verilerine göre[20] aile ve asliye mahkemelerinde onaylanan kolluk kuvveti kararları her geçen yıl artmaktadır.[21] Bir bakıma uygulamada olan İstanbul Sözleşmesi ve dayandığı toplumsal cinsiyet perspektifinin hem ülkemizde hem de dünyada şiddeti önlemedeki başarısı oldukça tartışmalıdır.

[17] Konuyla ilgili araştırma için bkz. Şahin, M., Gültekin, M. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dayalı Politika Uygulayan Ülkelerde Kadın ve Aile. İstanbul: SEKAM yay. (http://aileakademisi.org/sites/default/files/toplumsal_cinsiyet_esitligine_dayali_politika_uygulayan_ulkelerde_kadin_ve_aile.pdf)

[18] Uluslararası Af Örgütü (2019). Time for Change - Justice For Rape Survivors In The Nordic Countries. London: Amnesty International Ltd. (<https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR0100892019ENGLISH.PDF>).

[19]<https://tr.sputniknews.com/avrupa/201904041038602764-af-orgutu-iskandinav-ulkeleri-cinsel-saldiri-adalet-bulamiyor/>

[20]<https://www.ntv.com.tr/kadina-siddet/verilerle-turkiyede-kadina-siddetin-anatomisi,9qKlgEbuGki0JsWdAupp-Q>

[21] İstanbul Sözleşmesi'nin uygulamaya girmesinden sonra şiddet oranlarının yükselişini, veri kayıt sisteminin değişmesine bağlayanlar bulunmaktadır. Fakat sadece Sözleşme'nin uygulamaya girdiği tarih ve günümüz verileri arasındaki şiddette bir artış söz konusu olmayıp, günümüze kadar her yıl kademeli bir artışın olduğu görülmektedir. Ülkemizde şiddete ilişkin verilerin sağlıklı olmadığı da dile getirilmektedir.

7.Sözleşme Arabuluculuğu Yasaklamaktadır

Sözleşmenin 48. maddesi arabuluculuğu yasaklamakta, “Taraflar işbu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin olarak, arabuluculuk ve uzlaştırma da dahil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır.” demektedir. Sözleşmedeki şiddetin fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti içerdiği göz önüne alındığında, bu maddede sadece fiziksel şiddete yönelik değil, tüm şiddet türlerine yönelik bir yasağın konduğu görülmektedir. Bu maddeden de anlaşılacağı üzere, sözleşmede aileyi koruyabilecek tedbirlere yer verilmemekte, toptancı bir yaklaşımla arabuluculuğun faydalı olabileceği durumlar da dışlanmaktadır.

8.İstanbul Sözleşmesi Dünyanın Pek Çok Yerinde Tepkiyle Karşılanmaktadır

İstanbul Sözleşmesi ve toplumsal cinsiyet perspektifi şiddetin önlenmesinin vazgeçilemez çözümü değildir. Sözleşmede yer alan bazı maddeler ilk akla gelen anlamlarıyla şiddetin varlığına ilişkin tespitler sunsa da, çözüm reçetesinin toplumsal cinsiyet algısına indirgenmesi ve bu maddelerdeki kavramların tanımlarının belirsizliği sözleşmenin ideolojik yönünü ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle sözleşmenin gündem olduğu ülkelerde güçlü bir muhalefet oluşmuş, toplumsal cinsiyet ideolojik bir kavram olarak değerlendirilmiştir. Sözleşme toplumların yapısını değiştirmeye çalışan gizli gündemli bir metin olarak ele alınmakta; Kilise başta olmak üzere, sağ partilerden, liberal politika karşıtlarından, toplumun farklı kesimlerinden büyük tepkiler toplamaktadır.

Bulgaristan Hükümeti 2018 yılında İstanbul Sözleşmesi'ni reddetmiş, Anayasa Mahkemesi sözleşmenin Bulgaristan Anayasası'na aykırı olduğuna karar vermiştir. [22] Polonya'da 2014 yılında "toplumsal cinsiyet ideolojisi"ni durdurmaya ilişkin parlamento komisyonu kurulmuştur. [23] Hırvatistan'da 2018 yılında İstanbul Sözleşmesi'ne ilişkin önemli tepkiler meydana gelmiştir. Hırvat muhafazakârlar, sözleşmenin kadınları koruma argümanı altında "toplumsal cinsiyet ideolojisi"ni teşvik ettiğini ve geleneksel aile değerlerini zayıflattığını ifade etmiştir. Hırvatistan Başbakanı ise, İstanbul Sözleşmesi'nin özünün kadınları şiddetten korumak olduğunu vurgulayarak, hükümetin herhangi bir yanlış yorumlamanın önüne geçeceği vaadinde bulunmak durumunda kalmıştır.[24] Ekvador'un solcu Cumhurbaşkanı Rafael Corréa, "toplumsal cinsiyet ideolojisini" aileyi yok etmeye yönelik bir araç olarak yorumlamış ve kınamıştır.[25]

[22]Squire, I. (2018). Gender ideology and the Istanbul Convention in Bulgaria.

(https://projekter.aau.dk/projekter/files/281553551/Istanbul_Convention_in_Bulgaria_300518.pdf)

[23]Kováts, E. ve Poim, M. (Ed.) (2015). Gender as Symbolic Glue: The Position And Role Of Conservative And Far Right Parties in The Anti-Gender Mobilizations in Europe. Budapest: Foundation for European Progressive Studies and Friedrich-Ebert-Stiftung.

[24]Deutsche Welle Türkçe (2018). Hırvatistan'da İstanbul Sözleşmesi tartışılıyor.

<https://www.dw.com/tr/h%C4%B1rvatistanda-istanbul-s%C3%B6zle%C5%9Fmesi-tart%C4%B1%C5%9F%C4%B1%C4%B1yor/a-42949278>

[25]Correa, S. ve diğerleri (2018). The Globalisation of anti-gender campaigns. International Politics and Society. <https://www.ips-journal.eu/topics/human-rights/article/show/the-globalisation-of-anti-gender-campaigns-2761/>

9. Aile Kanunumuz Avrupa Konseyi Tarafından Belirlenmektedir

İstanbul Sözleşmesi'nin iç hukuktaki yeri şu şekilde değerlendirilmektedir:

“Anayasa m. 90/5 uyarınca, İstanbul Sözleşmesi kanun hükmündedir. Sözleşme hakkında, Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. İstanbul Sözleşmesi ile kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda, İstanbul Sözleşmesi hükümleri esas alınır. Anayasa'nın 11. maddesi uyarınca, İstanbul Sözleşmesi hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.”[26]

Yapılan alıntıda da belirtildiği gibi, sözleşme hukuk hiyerarşisinin en üstünde yer alarak Anayasa ya da iç kanunla çelişmesi durumunda ulusal hukuki itiraz kanallarını kapatmaktadır. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2. maddesinin a bendi, kanunun uygulanmasında İstanbul Sözleşmesi'nin esas alındığını belirtmektedir. Dolayısıyla, aileyi koruma kanunumuz, İstanbul Sözleşmesi aracılığıyla Avrupa tarafından belirlenmektedir. Ayrıca İstanbul Sözleşmesi'nin 78. maddesi, sözleşmenin sınırlı sayıda maddesine çekince konulabileceğini belirtmektedir. Bu çekinceler ise sözleşme yürürlüğe girdikten sonra "5 yıl süreyle" sınırlandırılmakta, süresiz çekinceye izin verilmemektedir. Madde 79'a göre 5 yıl sonunda yeniden çekince konmak istenirse GREVIO'ya nedenleri bildirilmek durumundadır. Sözleşmenin çekince konulabilecek maddeleri incelendiğinde 4., 12., 42. maddesi gibi kritik maddelerine çekince konulamadığı görülmektedir.

[26]Bakırcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. Ankara Barosu Dergisi, 4, 133-204. (<https://dergipark.org.tr/download/article-file/398473>)

10. Değerlerimizi Referans Alan Yasalar Yapılması Mümkündür

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadına yönelik şiddetin var olduğu, bunun gün geçtikçe arttığı görülmektedir. Bu durumun nedenlerinin objektif bir şekilde ortaya konması ve müdahale programları geliştirilmesi gerekmektedir. İstanbul Sözleşmesi'nin iptal edilmesini istemek; boşanmak isteyen eşlerin öldürülmesini onaylamak, aile bütünlüğünün korunması uğruna kadının can güvenliğini tehlikeye atmak, kadının yaşadığı her türlü travmatik duruma rağmen evliliği sürdürmeye zorlamak veya kadını sadece ev içi rollerle tanımlamak demek değildir. İstanbul Sözleşmesi'nin iptalini istemek şiddetin araçsallaştırılmasına karşı çıkmak, aile kurumu üzerindeki tahakkümün kalkmasını istemek demektir. Şiddetin önlenmesine ilişkin ülkemizin yerel özelliklerini ve aile kurumunun saygınlığını esas alan tedbirlerin alınması mümkündür. Aile politikaları feminist ideolojilerin insafına bırakılamayacak kadar önemlidir. Ülkemiz hukukçuları, sosyal bilimcileri, aydınları ve alimleri zaman kaybetmeden bu önemli konuda çalışmalar yürütmeli ve inisiyatif almalıdır.[27]

[27] İstanbul Sözleşmesiyle ilgili 2013 tarihli bir analiz için bkz.: Gültekin, M. (2013). Ailenin Niçin Dağılıyor: Aile Politikaları ve İstanbul Sözleşmesi
(http://aileakademisi.org/sites/default/files/aile_politikalari_ve_istanbul_sozlesmesi_0.pdf).

Toplumsal cinsiyet konusunda farklı görüşten yazıların da yer aldığı arşiv için bkz.:
<http://www.muhammedbalci.com/toplumsal-cinsiyetesitligi.php>

aile
akademisi

AİLE AKADEMİSİ DERNEĞİ

www.aileakademisi.org

E-posta: aileakademisi@hotmail.com

GSM: 0551 215 19 02

Adres: Alamescid Mah. Çancılar Cad.

Erdoğan Çakar İş Hanı 62/65

Osmangazi/Bursa